

ALEKSANDR FAYNBERG O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI O'RTASIDAGI KO'PRIK

Olimova Shahina Botirjon qizi

O'zbekiston davlat jahin tillari universiteti talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning Sharq va G'arb adabiyoti o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlash uchun qilgan sa'y-harakatlari va tutgan o'rni yoritiladi. Maqola davomida shoirning adabiy merosi, tarjimalari va ijodiy faoliyati chuqur tahlil qilinadi. Izlanishlar shuni ko'rsatadiki, shoir adabiy merosida Vatanga bo'lgan muhabbat, madaniyatlararo do'stlik, insoniylik g'oyalari muhim o'rin tutadi. Bundan tashqari, shoir o'zbek va rus tiliga qilgan tarjimalari Sharq va G'arb o'rtasida madaniy aloqalarni rivojlantirishga xizmat qilgan. Maqolada shoir ijodi hamda badiiy tarjimalarining jahon va milliy adabiyot rivojiga qo'shgan hissasi haqida fikr yuritiladi.

Kirish so'zlar. Madaniy aloqalar, badiiy tarjima, o'zbek adabiyoti, madaniyatlararo hamkorlik, badiiy tarjima.

Kirish. Madaniy aloqalarni mustahkamlaydigan, xalqlar orasidagi ijtimoiy munosabatlarni yanada yaxshilaydigan muhim vosita bu, albatta, adabiyotdir. Turli millat vakillari tomonidan yaratilgan asarlar xaqlarning madaniyati, urf-odatlarini hamda dunyoqarashining yaqinlashishiga sabab bo'ladi. Aleksandr Faynbergning ijodi, badiiy tarjimalari rus va o'zbek adabiyoti rivojida muhim o'rin egallab, ikki xalq o'rtasidagi do'stlik rishtalarini mustahkamlashga xizmat qilgan. Shoir she'riyatida Vatanga bo'lgan muhabbat, samimiylig, tinchlik, millataro aloqa, do'stlik kabi bir qator mavzular dolzarb hisoblanadi. Nafaqat adabiyot ixlosmandlari balki adabiyotshunos olimlar Aleksandr Faynberg ijodiga qiziqish bildirib, uning adabiy merosini chuqur o'rganmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi – Aleksandr Faynberg ijodining o'ziga xos jihatlarni tahlil qilish, uning o'zbek va rus adabiy aloqalarini rivojlantirishdagi o'rnini yoritishdan iborat. Shuningdek, shoirning tarjimonlik faoliyati, o'zbek adabiyoti namoyandalarining asarlarini boshqa xalqlarga yetkazishdagi xizmatlari ham ilmiy jihatdan ko'rib chiqiladi. Maqolada Faynberg she'riyatining badiiy xususiyatlari, undagi umuminsoniy g'oyalar hamda madaniyatlararo muloqotni mustahkamlashdagi ahamiyati haqida fikr yuritiladi.

Asosiy qism. Aleksandr Faynberg she'riyati o'zining samimiyligi, hayotiyligi va chuqur mazmuni bilan ajralib turadi. Shoir asarlarida inson qalbidagi nozik tuyg'ular, hayot haqidagi mulohazalar hamda ezgulik g'oyalari muhim o'rin egallaydi. U she'rlarida murakkab badiiy tasvirlardan ko'ra sodda, ammo ta'sirchan ifodalar orqali

o'quvchi qalbiga yo'l topa olgan. Shu sababli uning ijodi keng kitobxonlar tomonidan qiziqish bilan o'qiladi. Faynberg she'riyatida inson va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar, insonning ma'naviy olami, do'stlik va mehr-muhabbat kabi mavzular keng yoritiladi. Shoir o'z asarlarida insoniy fazilatlarini ulug'laydi, ezgulik va adolat g'oyalari targ'ib qiladi. Bu esa uning ijodiga chuqur ma'naviy mazmun bag'ishlaydi.

Aleksandr Faynberg tarjimalarining ahamiyati. Aleksandr Faynberg nafaqat shoir, balki iste'dodli tarjimon sifatida dunyoga tanilgan. Shoir o'zbek adabiyotining ko'plab namunalarini rus tiliga tarjima qilib, ularni boshqa xalqlarga tanitishda muhim rol o'ynagan. Tarjima jarayonida u asarning badiiy ruhini saqlashga, muallifning uslubini imkon qadar aniq yetkazishga harakat qilgan. Faynberg tarjimalari orqali o'zbek adabiyotining boy an'analari va badiiy imkoniyatlari keng kitobxonlar ommasiga yetib borgan. Natijada o'zbek shoirlari- Erkin Vohidov, Abdulla Oripovning asarlari boshqa xalqlar tomonidan ham qiziqish bilan o'qila boshlagan. Bundan tashqari, mumtoz adabiyot vakillari Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlari Aleksandr Faynberg tomonidan rus tiliga tarjima qilingan. Aleksandr Faynbergning o'zbek nodir asarlarining tarjimalari rus adabiyotsevarlarini o'zbek adabiyoti bilan yaqindan tanishishiga amaliy ko'mak bergan.

Sharq va G'arb madaniyataro aloqalar o'rtasidagi ko'prik vazifasi. Faynberg ijodi nafaqat badiiy qiymati, balki madaniy ahamiyati bilan ham e'tiborlidir. Uning asarlarida turli xalqlarning madaniy qadriyatlariga hurmat, do'stlik va hamjihatlik g'oyalari aks etadi. Shoir ijodi orqali turli millat vakillari o'rtasida o'zaro tushunish va hurmat tuyg'ulari mustahkamlanadi. Adabiyotshunoslarning fikricha, Aleksandr Faynberg ijodi o'zbek va rus adabiy an'alarini birlashtirgan muhim hodisalardan biridir. U o'z ijodi orqali adabiyotning xalqlarni yaqinlashtiruvchi kuch ekanligini yana bir bor namoyon etgan. Shu bois uning asarlari bugungi kunda ham o'rganilmoqda va adabiyot ixlosmandlari tomonidan qadrlanadi.

Muhokama. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Aleksandr Faynberg ijodi nafaqat badiiy qiymati, balki madaniy ahamiyati bilan ham alohida e'tiborga loyiqdir. Shoirning she'riyati insoniylik, ezgulik, Vatanga muhabbat va tinchlik kabi g'oyalarni keng targ'ib qilgan bo'lsa, uning tarjimonlik faoliyati o'zbek va rus xalqlari o'rtasidagi adabiy ko'priklarni mustahkamlashga xizmat qilgan. Shu jihatdan qaraganda, Faynberg ijodi xalqlar madaniyatini o'zaro boyituvchi vosita sifatida ham ahamiyat kasb etadi.

Faynberg o'zbek shoirlari, jumladan, Alisher Navoiy, Abdulla Oripov va Erkin Vohidov asarlarini rus tiliga tarjima qilish jarayonida asarlarning badiiy ruhini va poetik obrazlarini saqlashga alohida e'tibor bergan. Bu esa tarjimalarni oddiy so'zmaso'z tarjima sifatidan ko'ra, ijodiy badiiy mahsulot sifatida baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, tarjimalar Faynbergning badiiy uslubini va she'riyatdagi o'ziga xos ifodaviy vositalarini ham ochib beradi.

Faynberg ijodining yana bir muhim jihati – madaniyatlararo muloqotdagi roli. U o‘z asarlari orqali turli xalqlarning qadriyatlarini hurmat qilish, do‘stlik va hamjihatlikni targ‘ib qilish kabi mas‘uliyatli vazifani bajaradi. Shoir ijodida Sharqona ruh va rus she‘riyatiga xos poetik an‘analar uyg‘unlashib ketgani, uning tarjimalarida esa bu uyg‘unlikning yanada kuchaygani kuzatiladi. Bu jihatlar Faynberg ijodining nafaqat o‘zbek, balki rus adabiy muhitida ham qadrini oshiradi. Bundan tashqari, Faynberg tarjimalari o‘zbek adabiyotining boy an‘analarini boshqa xalqlar o‘rtasida tanitishda muhim vosita bo‘lib xizmat qilgan. Shu orqali o‘zbek adabiyotining turli davrlar va janrlardagi namunalari boshqa xalqlar kitobxonlari tomonidan o‘rganilgan va qadrlangan. Tarjimalar orqali madaniyatlararo muloqot kuchayib, o‘zbek va rus xalqlari o‘rtasida do‘stona aloqalar mustahkamlangan. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, Faynberg ijodi bugungi kunda ham o‘rganishga arzigulikdir, chunki u o‘zbek va rus adabiy aloqalarini rivojlantirish bilan birga, madaniyatlararo anglashuvni mustahkamlashga xizmat qilgan. Shu sababli uning asarlari nafaqat adabiyotshunoslar, balki tarjimonlar, madaniyatshunoslar va she‘riyat ixlosmandlari uchun ham katta ilmiy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Faynberg A. Tanlangan asarlar. Toshkent: Adabiyot nashriyoti, 2001.
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy Kutubxonasi. O‘zbek adabiyoti tarixi. Toshkent, 2010.
3. Karimov S. Zamonaviy o‘zbek she‘riyati va tarjima san‘ati. Toshkent: Fan, 2015.
4. Oripov A. She‘riyat va tarjima: nazariya va amaliyot. Toshkent, 2012.
5. Vohidov E. O‘zbek adabiyoti va madaniyatlararo aloqalar. Samarqand, 2013.
6. Navoiy A. G‘azallar. Tarjima va tahlil. Toshkent: Akadernashr, 2005.
7. Sobirov T. O‘zbek va rus adabiy aloqalari: ilmiy tadqiqotlar. Toshkent, 2018.
8. Faynberg A. O‘zbek shoirlari asarlarining rus tilidagi tarjimalari. Moskva, 2008.
9. Jalolov B. Tarjima san‘ati va badiiy asarlar. Toshkent, 2016.
10. G‘ulom G. O‘zbek klassik va zamonaviy she‘riyati tahlili. Toshkent, 2011.